

Valkenburg is dood. Leve Valkenburg!

Niets is eeuwigdurend en zeker niet de smaak en het gedrag van de consument (lees: toerist). Na de gouden jaren van het massatoerisme wil de consument wel eens wat anders. Valkenburg, door de provincie in 1995 aangewezen als de spil van het toeristische Heuveland, is hard aan het werk haar toeristische aantrekkelijkheid te behouden en zelfs te verbeteren. En dat is van levensbelang voor een plaats waar veertig procent van de beroepsbevolking direct afhankelijk is van het toerisme. Het verhaal van een marktgericht stadje.

CHRISTINE WITTEMAN
EN JOS PIERY*

In de roerige jaren '60 en '70 komt het massatoerisme in Valkenburg op gang. Het stadje wordt trekpleister voor miljoenen toeristen. Hotels, pensions, cafés en restaurantjes schieten als paddestoelen uit de grond. Valkenburg mag zich verheugen in anderhalf miljoen overnachtingen per jaar en een veelvoud aan dagjesmensen. Het zijn hoogtijdagen voor horeca en souvenirswinkeltjes. Een zomer keihard werken betekent 'binnen' zijn voor de rest van het jaar. Inwoners uit omliggende dorpen en steden komen in de zomermaanden 'Hollandertjes kijken' en het moet gezegd worden: er is altijd wat te beleven in het bruisende toeristenplaatsje.

SMAAK

Tijden veranderen en in de loop van de jaren '80 pakken zich donkere wolken samen boven Valkenburg. De gouden tijden van het massatoerisme lijken voorbij. Valkenburg kampt met een jaarlijkse terugloop van het aantal overnachtingen. Dit heeft verscheidene oorzaken. Zo ne-

men toeristen vaker in het jaar een korte vakantie. Drie weken Valkenburg tijdens de bouwvak is er niet meer bij. Naar Valkenburg ga je een dag of een weekend, maar minder gauw dan vroeger een hele zomervakantie. Bovendien worden buitenlandse reizen steeds goedkoper. Letterlijk voor hetzelfde geld zit een groepje jongeren achter een pilsje op het strand in Spanje. Ook de smaak is in de loop der jaren veranderd. De moderne toerist eist kwaliteit; een eis waar niet elk familiepensionnetje in Valkenburg aan kan voldoen.

ONTSIERD

De verminderde aantrekkelijkheid voor de toerist vergroot de aantrekkingskracht van Valkenburg, hoe paradoxaal dat ook klinkt. Het historische centrum van Valkenburg is absoluut niet berekend op de grote stroom auto's en een moeilijk bereikbare stad is voor velen een onaanneemlijke stad. Veel mensen betekent helaas bijna automatisch meer vervuiling, (zoals

zwerfvuil en (geluids-)overlast.

De neergaande spiraal van toeristische bedrijvigheid brengt echter ook problemen met zich mee. Door functiewijzigingen komen bepaalde voorzieningen, met name hotels en bedrijfsruimten, leeg te staan. Omdat hergebruik om financiële redenen niet snel genoeg kan plaatsvinden, leidt dit tot verloedering en dus tot aantasting van de uiterlijke verschijningsvorm en aantrekkelijkheid van de omgeving. Ook is het vrijheid-blijheid-beleid van de jaren '60 en '70 nog goed terug te vinden in het stadsbeeld. Het -overigens officieel beschermd-stadsgezicht is ontsierd met een wildgroei aan reclames en uitstallingen op straat. Dit roept nogal eens de reactie op: "Het is een mooi stadje, alleen jammer dat je er zo weinig van ziet."

OMSLAG

1989 is het jaar van de ommekeer. Thermae 2000 vestigt zich in Valkenburg op de kop van de Cauberg. Niet iedereen is in eerste instantie

gelukkig met de komst van het thermaal bad, maar het blijkt een schot in de roos. Jaarlijks bezoeken meer dan 350.000 mensen uit binnen- en buitenland dit op loopafstand van het centrum gelegen thermaal bad. Menigeen combineert dit met een verblijf in een hotel of pension in de regio.

Geprikkeld door het succes van Thermae 2000 heeft de gemeente in 1993 een nieuwe structuurvisie vastgesteld, waarin een ruimtelijke vertaling is gegeven aan het uitbuiten van de kansen die met Thermae 2000 zijn ontstaan. Met de realisering van een groot aantal onderdelen van deze structuurvisie is inmiddels begonnen. Dit vereist een investering van enkele honderden miljoenen gulden, waarvan een kleine vijftien miljoen van de zijde van de gemeente.

VILLE D'EAU

In de structuurvisie is een concept ontwikkeld waarbij een deel van Valkenburg, te weten de kop van de Cauberg, zich kan ontwikkelen tot 'kuurzone'. In de ons omringende landen moeten villes d'eau of kuuroorden beschikken over een thermaal bad, een casino en een parc thermal (kuurpark). Valkenburg voldoet binnenkort aan alle drie de eisen. De mergelstad heeft een zeer goed draaiend casino (1.000 bezoekers per dag), dat nu nog gevestigd is in de buurt van het centrum. Nabij Thermae 2000 is Holland Casino begonnen met de bouw van een nieuw gebouw, dat uit de hele grensregio bezoekers zal trekken. Men rekent op 500.000 bezoekers per jaar. En om het ville d'eau ensemble compleet te maken legt de gemeente een parc thermal van zes hectare aan, met magnifieke uitzichten over het Geuldal. Ruimte is tevens gereserveerd voor een golfbaan. Om de bezoekers van deze faciliteiten te huisvesten zal een bungalowpark van maximaal 350 woningen worden gebouwd, plus een hotel.

KIP

Het is bekend dat steeds meer kleine vakanties tussendoor worden genoten. Dat is de groeiemarkt. De filosofie is dat Valkenburg vooral bezoekers moet trekken voor kortere vakanties buiten het (al drukke) hoogseizoen. Vooral het gezondheidstoerisme is in opkomst. Dat wil zeggen dat de consument op zoek is naar lichamelijke inspanning in combinatie met geestelijke ontspanning. Dankzij Thermae 2000 heeft Valkenburg de kans deze vorm van toerisme verder uit te bouwen.

Daarnaast wil de gemeente inzetten op het instandhouden en waar mogelijk verbeteren van het aanbod voor gezinnen en dagjesmensen (Sprookjesbos, De Valkenier). Want de opkomst van het gezondheidstoerisme betekent niet dat het Valkenburg van gezinsparken, grotten en attracties op z'n retour is. Een kip met gouden eieren moet je blijven voeren en zeker niet slachten. Het ville d'eau-concept is een succesvolle en welkome aanvulling op het bestaande aanbod; een 'line-extension', een concept dat

Tegenwoordig is de Grendelpoort gerestaureerd en afgesloten voor verkeer. foto: auteur

inspeelt op de hang naar 'natuurlijkheid' en gezondheid van de moderne consument en daarom een versterking biedt voor Valkenburg in de toeristische markt.

AVONTUUR

Maar met alleen een thermaal bad, hoe succesvol ook, is Valkenburg er nog niet. Er moet nog veel meer gebeuren om Valkenburg weer goed in de markt te zetten. Wie een aantal dagen lekker bezig wil zijn, heeft graag een breder pakket aan keuzemogelijkheden tot zijn of haar beschikking. Vandaar dat een veelvoud aan producten is gerealiseerd of nog in ontwikkeling is. Het aantal wandel- en fietsroutes door het prachtige Geuldal met, alleen al in Valkenburg, vier kastelen is uitgebreid. De wegbewijzing is vernieuwd en er zijn ATB-routes uitgezet. In de grotten zijn avontuurlijke wandel-, survival-, ATB- en zelfs langlauftochten mogelijk. In het nabij het centrum gelegen Polfermolengebied (saneringsgebied) zullen sport- en ontspanningfaciliteiten een plek krijgen, zoals bijvoorbeeld squash- en tennisbanen, een ski-training-rol en een nieuw zwembad. De lokale VVV zal zich bemoeien met het aan de man brengen van al deze voorzieningen in arrangementen, die de consument een op maat gesneden aanbod verzekeren van al dit fraais.

BOURGONDIE

Behalve lichamelijke inspanning, is de geestelij-

ke ontspanning in de veel geroemde bourgondische sfeer een troefkaart. Het oude centrum blijft geheel voorbehouden aan de flaneer- en terrashoreca. Het casino biedt bezoekers een heel specifiek vertier. Helaas is maar al te weinig bekend dat Valkenburg een aantal zeer goede restaurants heeft, die zich kunnen meten aan de nationale top. De horeca zal ontwikkelingsmogelijkheden krijgen zodat het bestaande lint wordt uitgebreid tot een circuit. Een onlangs in het leven geroepen systeem van exploitatievergunningen moet excessen (zoals koffieshops) uitbannen. In het al eerder genoemde Polfermolengebied zijn, naast alle faciliteiten in de sfeer van sportvoorzieningen, ook 'geestelijke' ontspanningmogelijkheden gepland. Het gemeentebestuur denkt hierbij aan een cinema, een dancing, een zaalfunctie voor toneeluitvoeringen, kindercrèche, bars, etcetera.

ALLURE

Maar er is meer. Wil Valkenburg de moderne consument blijven interesseren, dan moet de ambiance van de stad nog meer allure krijgen. Vandaar dat de gemeente, in overleg met ondernemers, een programma heeft gestart voor visuele kwaliteitsverbetering. Sinds 1993 geldt een verordening op het stedschoon die het aanbrengen van reclames op gevels in goede, gelimiteerde banen leidt. De gemeente investeert in het vernieuwen van verlichting, er is meer geld vrij gemaakt voor het onderhoud van groen, voor het schoonhouden van de stad, voor de verkeerscirculatie, voor het restaureren van de vestingmuren en poorten. Het nieuwe bestemmingsplan voor de kern biedt de mogelijkheid om bij de oude Berkelpoort, waar een verkeersdoorbraak is gemaakt, de bebouwing weer terug te brengen. En heel mooi zou zijn als de twee (door de Hollanders in 1672 vernielde) stadspoorten aan de Geul met moderne middelen in gestileerde vorm konden worden teruggebracht, zodat de stad ook aan die zijde weer als vestingstad herkenbaar is.

Is Valkenburg dood? Het Valkenburg van de rellen, de ME, de urinerende jongeren op straat en het openbare dronkenschap is niet meer. Niemand zal er rouwig om zijn.

Valkenburg leeft! Misschien wel meer dan ooit tevoren. Met een actief, marktgericht beleid probeert de gemeente, in overleg met ondernemers en inwoners, voorwaarden te scheppen voor een levendig en leefbaar Valkenburg, nu en in de toekomst.

Valkenburg leeft, maar het is een ander Valkenburg dan vroeger, een ander Valkenburg dan veel mensen (helaas) nog steeds denken. De nieuwe identiteit is gevonden. Nu moet Valkenburg haar nieuwe imago nog zien te bemachtigen.

*Christine Witteman is gemeentevorlichter, Jos Piery is directeur Grondzaken, beide van de gemeente Valkenburg.